

LLIBERTAT I DEMOCRÀCIA

FEDERICO MAYOR ZARAGOZA

Fundació Cultura de Pau, Madrid, Espanya

«I així hi podrà haver un nou començament».

“Un nou començament” que representaria la transició històrica de la força a la paraula, de la cultura de la imposició, el domini i la violència a la cultura de la conversa, la conciliació, l’aliança i la pau.

Durant segles, uns quants homes han dominat la resta dels homes i de les dones. Les aparicions femenines en els escenaris del poder han estat fugaces i mimètiques. La mateixa vida s’oferia sense protestar, per ésser humans atemorits, que vivien confinats tant territorial com intel·lectualment en espais molt limitats, on naixien, vivien i morien.

Ara, finalment, en ben pocs anys, mercès a les modernes tecnologies de la comunicació i de la informació, ha estat possible expressar-se sense traves i poder comparar, de tal manera que s’aprecia millor allò que es té, i es coneixen les precarietats alienes. Juntament a aquesta consciència global, imprescindible per al “procedir conscient” en el comportament quotidià, al costat dels mitjans tècnics per a aquesta projecció més enllà del nostre entorn físic, cal destacar l’increment progressiu del nombre de dones en la presa de decisions.

Estem vivint, doncs, moments fascinants que poden vèncer la inèrcia que secularment ha impedit progressar, sobretot des d’un punt de vista intel·lectual i espiritual.

M’agrada repetir que l’evolució, com ens mostra la natura, és el camí adequat: es conserva allò intemporal, allò essencial, i es canvia allò que va servir en un moment donat, però que ara s’ha de canviar. Els costa molt, a aquells que es mantenen aferrats als seus privilegis, reconèixer la necessitat d’aquestes transformacions i acceptar que les fórmules d’ahir deixen de ser vàlides per al present i per al demà.

Evolució o revolució: la diferència rau en la “r” de responsabilitat. Com a éssers responsables,

hem de procurar en tot moment que, amb la capacitat d’anticipació que és distintiva de l’espècie humana, s’eviti el recurs de la violència. La gran inflexió és de la força a la paraula, i la poden dur a terme només els éssers humans “educats”. Ho descriu lúcidament l’article primer de la *Constitució de la UNESCO*, escrita en circumstàncies de gran tensió humana, després d’una guerra mundial en la qual s’havien utilitzat els mecanismes més abominables d’extermini. Una guerra d’holocaust, de genocidi, de total menyspreu envers l’espècie humana. Diu així: “Educar és contribuir a la formació d’éssers humans lliures i responsables”.

Lliures i responsables! Aquesta és l’educació que pot, en ben pocs anys, fer realitat el gran pilar sobre el qual es basen tots els altres drets i deures: la igual dignitat de tots els éssers humans. Siguin homes o dones, rics o pobres, d’una ideologia o d’una altra, d’una creença o d’una altra, d’un color de pell o d’un altre... tots els éssers humans iguals en dignitat. Tots lliures, tots responsables.

La llibertat és el do suprem. Cada ésser humà únic, capaç de pensar, d’imaginar, d’anticipar-se, de crear. Cada ésser humà investit de la facultat de discernir, de decidir a cada instant, en el llinar just de les llums i les ombres, de les certeses i les incerteses.

La llibertat humana, única condició en els dissenys de la creació. Tot es pot predir a l’univers, tot regulat per immutables lleis físiques i químiques... excepte la discrecionalitat humana.

La *Constitució de la UNESCO* afegeix en el seu Proemi: “El comportament serà guiat pels principis democràtics de la justícia, la llibertat i la solidaritat intel·lectual i moral”. En no haver-se seguit aquestes claríssimes indicacions de l’organització intel·lectual del Sistema de les Nacions Unides, la posada en pràctica del clarivident inici de la Carta

–“Nosaltres, els pobles...”- no ha estat possible, ja que aviat no van ser els pobles sinó els estats els que es van trobar representats a l’Assemblea General. I no van donar-se ajudes sinó préstecs, no va oferir-se cooperació internacional sinó que va imposar-se una explotació dels recursos naturals i, el que és pitjor, en pocs anys els “globalitzadors” van aconseguir la substitució dels valors ètics pels borsaris, dels principis democràtics per les lleis del mercat, de les Nacions Unides per grups plutocràtics que, sobretot a occident, han desembocat en una crisi sistèmica de gravíssimes conseqüències.

Ara, el temps de silenci, de la submissió, de l’obediència cega s’ha acabat. Ha arribat el moment de la gran transició d’una cultura d’imposició, domini i violència a una cultura de diàleg, conciliació i pau. Ha arribat el moment, en un context plenament democràtic, d’aplicar els Drets Humans d’una manera tal que permetin, com estableix el primer paràgraf del seu Preàmbul, “alliberar la humanitat de la por”.

Cal una Declaració Universal de la Democràcia –ètica, política, cultural, econòmica, internacional- que permeti volar sense adherències, amb les vastes ales desplegades, en l’espai infinit de l’esperit.

Ja no més espectadors impassibles, silenciosos, distrets.

Com indica la *Carta de la Terra* en el seu començament, “estem en un moment crític de la història de la Terra, en el qual la humanitat ha d’escollir el seu futur. A mesura que el món es torna cada vegada més interdependent i fràgil, l’esdevenidor depara, alhora, grans riscos i grans promeses. Per continuar endavant, hem de reconèixer que enmig de la magnífica diversitat de cultures i formes de vida, som una sola família humana i una sola comunitat terrestre amb un destí comú. Hem d’unir-nos per crear una societat global sostenible fundada en el respecte envers la natura, els drets humans universals, la justícia econòmica i una cultura de pau”.

